

Az őzike

Egyszer volt, hol nem volt, még az Óperencián is túl volt egy özvegyember meg egy özvegyasszony. Az özvegyembernek volt egy kislány meg egy kisleánya, az özvegyasszonynak nem volt egy csepp gyermeke se. Egyszer, hogy, hogy nem, rágondolta magát az özvegyember, elvette az özvegyasszonyt.

Egy darabig csak szépen bánt az asszony a gyermekekkel, hanem aztán mindig ütötte-verte őket, soha jó szemet se vetett rájuk, utoljára még azt sem engedte meg nekik, hogy a házban háljanak, hanem a pitvarban vetett nekik ágyat. A kisleány már nagyobbacska is volt, okosabb is volt, mint a kislány, sokszor búszult rajta, hogy nekik milyen rossz sorsuk van, sokszor fél éjszaka se tudott aludni a nagy bánat miatt. Egyszer, amint ott sírdogált az ágyában, hallja, hogy az apja meg az anyja beszélgetnek a házban. Odahallgat, hát mit hall, mit nem, hallja ám, hogy arra beszéli rá az anyja az apját, hogy hizlalják meg őket dióval, ha aztán jól meghízhatnak, vágják le. Megijedt a kisleány nagyon, de nem szólt senkinek semmit.

Ez naptól fogva jó dolguk volt a gyermekeknek, egész nap mindig előttök állt a sok dió, akkor ettek, mikor nekik tetszett, de még rájuk is parancsoltak, hogy vagy kell, vagy nem, mindig egyenek, a mostohájok is mindig édesgette, lelkemezte őket, csak hogy tejbe-vajba nem fürösztötte. Már fogytán volt a dió, amit elibök tettek; egyszer a kislány megint nem aludt egy éjszaka, hát hallja, hogy mondja a mostohája az apjának:

- No, apjuk, szép kövérek már a gyermekek, itt már az ideje, hogy megöljük őket, holnap hát majd megfürösztöm mind a kettőt, holnapután aztán - úgyis vasárnap lesz - megöljük, nagy dínomdánomot csapunk belőlök.

Így is lett. Szombaton este odatette az asszony a sok vizet a tűzhöz, hogy ha majd felforr, megfürösztöti őket benne. Hanem a kislány se állhatta tovább, félrehívta a kisöccsét, elmondott neki mindent. Csak addig okoskodott, csak addig okoskodott a két kisgyermek, míg kisütötték-főzték magukban, hogy még aznap megszöknek. De az anyjok mindig szemmel tartotta őket, hogy sehogy se tudtak elillanni. Mikor már a vizet is kitöltötte az asszony a lúgzóba, hogy majd megfürösztöti már a gyermekeket, a kislány csak elkapta a szappant, szaladt vele egyenesen az utcára. Az asszony restellt utána menni, a kislánynak mondta, hogy lóduljon, hozza vissza fülénél fogva. Nosza rajta! A kisleány is kiszaladt, utolérte az öccsét, hej, de nem vitte ám vissza, hanem megfogták egymás kezét, úgy szaladtak. Mikorra a gonosz mostoha észrevette, hegyen-völgyön túl voltak.

Amint mentek, mendegéltek világtalan világra, járatlan járt utakon, egyszer a kislány megszomjazott. Azt mondja a kislánynak:

- Jaj, édes kis testvérem, be ihatnám!

- Elég baj az, édes kis testvérem, de majd csak találunk valahol egy kis vizet, akkor aztán ihatol.

Csak mentek, mendegéltek aztán tovább, egyszer előtaláltak egy farkasnyomot tele vízzel. Nagyon megörült a kislány.

- Édes kis testvérem, iszom én ebből a vízből.

- Ne igyál, édes kis testvérem, mert majd farkassá változol.

A kislány szót fogadott, nem ivott.

Megint mentek, mendegéltek, megint találtak egy rókanyomot, az is tele volt vízzel. Megint megörült a kisleány.

- Édes kis testvérem, iszom én ebből a vízből.

- Ne igyál, édes kis testvérem, mert majd rókává változol.

Megint szót fogadott a kisleány, megint nem ivott.

Megint mentek, mendegéltek tovább. Már a kisleány olyan szomjas volt, hogy alig tudott a lábán állni. Harmadszor is találtak egy kis őzanyomot, az is tele volt vízzel. Azt mondja a kisleány:

- De hiszen, kedves kis néném, tovább már nem állhatom ki, már ebből iszom.

- Ne igyál, édes kis öcsém, mert majd őzikevé változol.

A kisleány nem hallgatott rá. Hiába kérte a nénje, ivott a vízből, menten őzikevé változott. Sírta-
rítta mind a ketten, hogy most már mit csináljanak. De biz azon már nem lehetett segíteni.

A kisleány aztán leszakította a kötője madzagát, abból csinált egy kis pórát, rákötötte az őzike szarvára, úgy vezette maga után. Így ballagtak aztán nagy búslakodva; egyszer rájok esteledett. Gondolkoztak, hol feküdjenek le aludni; féltek nagyon az éjszakától, egyszer megláttak egy boglya szénát, abba a kisleány egy nagy lyukat vájt, oda bújtak mind a ketten.

Még jóformán el se aludtak, hát egyszer csak kutyacsaholást hallanak. Nagyon megijedtek az istenadták, úgy összebújtak, mint a szegény ember malacai.

Hát éppen egy király vadászgatott arra, annak a kutyája érezte meg az őzike szagát, azért kerülgette a boglyát nagy ugatások között. Odament a király is megnézni, mit ugat a kutya. De ő sem látott semmit.

"Márpedig - gondolta magában - akárhogy, mint, de itt valaminek lenni kell." Bekiáltott a lyukon:

- Ki van, mi van ebben a boglyában?

Nem szóltak a gyermekek, mert nagyon meg voltak ijedve. Megint bekiáltott a király:

- Ki van, mi van ebben a boglyában?

Megint nem szólt senki. De már ekkor mérges lett a király.

- Ki van, mi van ebben a boglyában? Szóljon, mert mindjárt belövök.

Erre aztán nagyon megijedt a kisleány, kibújt a boglyából, húzta maga után a kis őzikét is. A király kikérdezte, hogy került, mint került oda. A kisleány elmondta az egész élete történetét, hogy akarták őket megölni; hogy szöktek el; hogy változott a kisleány őzikevé. A királynak nagyon megtetszett a kisleány, hazavitte a kis őzikevel együtt, ráparancsolt az egész háza népére, hogy jól bánjanak velük.

Fel is növekedett a kisleány gyönyörűségesen, olyan szép hajadon lett belőle, hogy öreg ember szeme is megállott rajta; a kis őzike pedig mindig ott settenkedett körülötte.

Egyszer - hogy történt, hogy nem, nem tudom megmondani - beleszeretett a király a leányba, el is vette feleségül. Nagy lakodalmat csaptak, Hencidától Boncidáig folyt a sárga lé. Mikor legjavában foly a lakodalom, jön egy idegen ember, hoz egy nagy pecsétes írást, amiben azt írta a szomszéd király, hogy őneki most hadakozhatnékja van, azért álljon ki a síkra, ha van lelke! Mit volt mit tenni, elbúcsúztak egymástól nagy sírások-rívások közt, elindult a király a háborúba.

Volt neki egy régi, öreg gazdasszonya, arra bízta rá a feleségét, hogy vigyázzon rá, míg ő oda lesz. Hej, pedig inkább bízhatott volna farkasra bárányt, verébre búzát, hogy őrizze meg, mint erre a vén boszorkányra a feleségét, aki megfojtotta volna a menyasszonyt egy kanál vízben, úgy haragudott rá. Azért haragudott pedig a vén csoroszlya, mert neki is volt egy ragyavert pofájú leánya, azt akarta elvetetni a királlyal. Örült a vénasszony, mikor rábízta a király a feleségét, gondolta magában, hogy majd elteszi ő ezt láb alól.

Jó idő múlva a király elmenetele után egy aranyhajú gyermekkel áldotta meg az Isten a királynét, azért még jobban irigykedett rá a gazdasszony.

Egyszer egy szép reggel kimentek ketten, a királyné meg a gazdasszony, a kertbe sétálni. Volt ott egy szép halastó, tele volt mindenféle arany-ezüst hallal. A királyné, amint ott nézegeti a szép kis halakat, egyszer megkapta hátulról a gazdasszony, belelökte a vízbe.

A királyné elmerült, de nem fulladt bele, hanem egy szép aranykacsává változott, de ezt a gazdasszony nem vette észre, azt gondolta, hogy belefúlt, visszament a palotába, mint akinek jó rendben van a szénája.

Eközben bevégezte a király a háborút; megverte az ellenséget, hazament nagy diadallal. A gazdasszony elébe ment nagy sírva-ríva, elmondta neki, hogy az őzike éppen most lökte bele a királynét a halastóba - olyan folyvást hazudott, mintha írásból olvasta volna -, még azt is elmondta, hogy hogy történt, mint történt. A király nagy búbánatba esett, az őzikére pedig úgy megharagudott, hogy kiadta a parancsot, hogy jövő vasárnap meg kell ölni.

A szép királynénak pedig - aki aranykacsa képében úszkált a tóban - sehogy se volt nyugta; mindig a kisleány után isett-visett a lelke. Be is lopódzott egyszer a palotába, szépen megfüröszttötte, bepólyálgatta a kisleányt, lefektette a bölcsőbe. Azután odament az urához, azt végig-végigsiratta, de azt sirathatta, az nem ébredt fel, mert a gazdasszony álomport tett az ételébe. Legutoljára a kisleány, a kis őzike vackához ment.

- Élsz-e még, kisleány?

- Élek bizony, kis néném; aranykés torkomnak, aranybödön véremnek, maholnap megöl a király gazdasszonya.

Második este megint csak elment a királyné aranykacsa képében. Megfüröszttötte a kisleányt, végig-végigsiratta az urát. De az megint nem ébredt fel, mert a gazdasszony megint álomport tett az ételébe. Legutoljára megint a kisleány, a kis őzike vackához ment.

- Élsz-e még, kisleány?

- Élek bizony, kis néném; aranykés torkomnak, aranybödön véremnek, maholnap megöl a király gazdasszonya.

Harmadnap vasárnap volt, meg akarták ölni a kis őzikét, már köszörülték is ki neki a kést, akkor azt a gráciát kérte magának a királytól, hogy hallgassa ki őt négyszemközt. A király megtette a

kívánságát, bevezette a maga szobájába. Ott a kis őzike azt kérdezte tőle, nem vett-e az éjjel valamit észre, hogy járt körülötte, mert ez és ez volt itt. A király nagyon megörült, csak azon csodálkozott, hogy nem ébredt fel, mikor ő olyan ébren alszik.

- Jaj, felséges király - felelt az őzike -, azért nem ébredt fel felséged, mert a gazdasszony minden éjjel álomport tesz az ételébe, mert tudja, hogy ide jár a nénikém aranykacsa képében.

A király mindjárt megkegyelmezett az őzikének, azután behívta a kocsisát:

- No, Pista, te nekem mindig hű szolgám voltál, megtennél-e a kedvemért egyet?

- Meg én, felséges király gazdám. Hát mi lenne az?

- Csak az, hogy mikor behozzák a vacsorát, lerántod az abroszt, ezért, meglehet, a képedre mászik a gazdasszony, de te azzal ne gondolj.

Megígérte a kocsis, de meg is tette. Mikor fel volt terítve minden, csak ember kellett volna hozzá, aki megegye, Pista se kérd, se hall, nekimegy az asztalnak, mint akinek elment a sütnivalója, lerántja az abroszt ételestül, mindenestül. A gazdasszony majdhogy ki nem kaparta a két szemét, úgy nekiment. De Pista azzal nem gondolt.

No ez eddig megvolt. Amint aztán kitakarodott a gazdasszony a szobából, meghagyta a király a kocsisnak, hogy maradjon bent nála, fedje be a gyertyát egy kaptárral. Ha majd aztán ő elkiáltja magát, kapja le róla hirtelen, addig pedig olyan csendesen viselje magát, mintha meghalt volna, akármit hall, lát, meg ne mozduljon. Ezzel a király lefeküdt, tettette magát, mintha aludnék.

Egyszer szép csendesen megnyílt az ablak, berepült rajta az aranykacsa, gyönyörű szép királynévá változott, még százszor szebbé, mint azelőtt volt, megfüröszttötte a kisfiát, bepólyálta, lefektette; azután odament az urához, hogy majd végig-végigsiratja, de a király se volt rest, kiugrott az ágyból, magához ölelte, megcsókolta.

Pista hirtelen lekapta a kaptárt a gyertyáról, mindjárt világos lett, többet nem volt menekvése a szép királynének.

Másnap nagy lakodalmat csaptak; hét nap, hét éjjel mindig járták azt a híres tyúkverő kállai kettőst.

A vén gazdasszonyt pedig négyfelé vágatta a király, s kiszegettette a város négy sarkára.

A kis őzike baját is annyira szívére vette a király, hogy összegyűjtötte a világ valamennyi orvosát, doktorát, azok aztán addig-addig mesterkedtek, míg utoljára csakugyan átváltoztatták olyan szép legénnyé, hogy keresni kellett a párját.